



ลักษณะโดยทั่วไปของธนาคารพาณิชย์

ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทย เริ่มต้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว¹ เนื่องจากนโยบายเปิดการค้ากับต่างประเทศในสมัยนั้นทำให้กิจการค้าของไทยเจริญก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ ชาวตะวันตกซึ่งเป็นชาติที่มีอิทธิพลทางการค้าในขณะนั้นได้นำธุรกิจธนาคารพาณิชย์เข้ามาสู่ประเทศไทย เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้าของตน โดยเริ่มแรกด้วยการตั้งพ่อค้าหรือบริษัทการค้าต่างประเทศเป็นตัวแทนดำเนินการธนาคารบางประเภทขึ้น แล้วจึงเริ่มเปิดธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ ขึ้นเป็นแห่งแรกเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2431 ต่อมาธนาคารชาร์เตอร์ดและธนาคารแห่งอินโดจีนก็ได้เปิดขึ้นใน พ.ศ. 2437 และ 2440 ตามลำดับ สำหรับธนาคารของไทยนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานอำนาจพิเศษและพระบรมราชานุญาตให้จัดตั้งบริษัทแบงก์สยามกัมมาจลทุน จำกัด (คือ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ในปัจจุบัน) ขึ้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2449 ตั้งแต่นั้นมา ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ก็ได้ขยายตัวขึ้นตามลำดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนกระทั่งถึงปัจจุบันก็มีธนาคารไทยเปิดดำเนินการทั้งหมด 16 ธนาคาร และสาขานานาชาติต่างประเทศ 14 ธนาคาร (โดยกระทรวงการคลังยังได้อนุญาตให้ธนาคารยูโรเปียน เอเชีย (European Asian Bank) ซึ่งจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด ณ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เปิดดำเนินการได้อีก 1 แห่ง ตามหนังสืออนุญาต ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2520) เพียงวันที่ 31 ธันวาคม

¹ประยูร จินดาประดิษฐ์, การธนาคารพาณิชย์ การดำเนินงานและการบัญชี, พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสมัย, 2514), หน้า 20.

2520¹ มีสาขาธนาคารไทยทั้งสิ้นจำนวน 1,184 สาขา และสาขาย่อยธนาคารต่างประ
เทศ 13 แห่ง

ลักษณะโดยทั่วไปของธนาคารพาณิชย์นั้น พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์
พ.ศ.2505 มาตรา 4 ได้ให้คำจำกัดความว่า "การธนาคารพาณิชย์" หมายถึง การ
ประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอัน
กำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น (ก) ให้อุปยืม (ข) ซื้อ
ขาย หรือเก็บเงินตามตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด (ค) ซื้อหรือขายเงิน
ปรีวรรคต่างประเทศ ทั้งนี้จะประกอบธุรกิจประเภทอื่นอันเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์
พึงกระทำด้วยหรือไม่ก็ตาม

กล่าวโดยทั่วไป ธนาคารพาณิชย์คือสถานที่ทำการ "ค้าเงิน" โดยการรับฝากเงิน
จากพ่อค้า ประชาชน และสถาบันต่าง ๆ แล้วนำเงินนั้นออกไปหาผลประโยชน์ด้วยการให้
กู้ยืม ลงทุนในหลักทรัพย์ต่าง ๆ ตลอดจนอำนวยความสะดวกในด้านการค้าระหว่างประ
เทศ ดังนั้น ธุรกิจที่ธนาคารพาณิชย์ดำเนินการโดยปกติจะมีดังนี้

1. รับ ธนาคารพาณิชย์จะรับฝากเงินจากพ่อค้า ประชาชน โดยมี
กำหนดเวลาและผูกประสงค์

สูงกว่านั้น

2. ให้กู้ยืมเงิน ดังกล่าวแล้ววาทนาการพาณิชย์เป็นสถาบันประกอบธุรกิจค้าเงินเพื่อแสวงหารายได้ จึงต้องนำเงินนั้นออกหาผลประโยชน์ แหล่งที่ก่อให้เกิดรายได้ที่สำคัญที่สุดก็คือการให้กู้ยืม (Advances) รูปของการให้กู้ยืมนั้นมีอยู่หลายลักษณะคือ เงินให้กู้ยืม (Loans) เงินเบิกเกินบัญชี (Overdrafts) และตั๋วเงินซื้อลด (Bill Discounted)

3. อำนวยความสะดวกในด้านการค้าระหว่างประเทศ ด้วยการให้บริการในด้านการชำระหนี้ระหว่างประเทศการค้าสินค้าเข้าและการส่งสินค้าออก โดยการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อการส่งสินค้าเข้า การให้ลูกค้าทำทรัสต์รีซีพ (Trust Receipt) เพื่อนำเอกสารไปออกสินค้าก่อน การทำประกันต่อบริษัทเรือเพื่อให้ผู้ส่งสินค้าเข้าทำการออกของได้ก่อนเมื่อยังไม่ได้รับใบตราส่งสินค้า (Bill of Lading) ให้กู้ยืมแก่ผู้ส่งสินค้าออกเพื่อนำเงินไปซื้อสินค้าเพื่อส่งออก (Packing Credit) นอกจากนี้ ธนาคารยังอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ให้บริการซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า โอนเงินระหว่างประเทศ ตลอดจนการซื้อขายเช็คเดินทางและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการค้าและการศึกษาในต่างประเทศอีกด้วย

4. การให้บริการอื่น ๆ ได้แก่ การโอนเงินภายในประเทศ การให้เช่าตู้เก็บของมีค่า (Safe deposit box) ตลอดจนแจ้งข่าวสารทางการค้าและภาวะเศรษฐกิจและให้คำแนะนำปรึกษาแก่ลูกค้าในทางต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะของธนาคารพาณิชย์ดังกล่าวมา เป็นลักษณะกว้าง ๆ ของธุรกิจการธนาคารในประเทศไทย แต่ในต่างประเทศธนาคารพาณิชย์ยังให้บริการในด้านทรัสต์¹

¹Howard D. Crosse and George H. Hempel, Management Policies for Commercial Banks, 2d ed. (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1973), p. 9.

คือเป็นผู้จัดการลงทุนตามนโยบายที่แทนลูกค้าที่มีเงินแต่ไม่มีเวลาหรือไม่อยู่ในสภาพที่
เหมาะสมในการลงทุนด้วยตนเองอีกด้วย